

Elgrapport for Bardu kommune

2005-2019

Foto: Inger Kristin Hognestad

*Data fra Hjorteviltregisteret.
Bearbeidet og tilrettelagt av Naturdata as.*

Tema

- Informasjon fra kommunen
- Bestandsstørrelse
- Avskyting
- Jakttrykk
- Kjønnssammensetning
- Slaktevekter
- Produktivitet
- Fallvilt
- Datagrunnlaget
- Hjorteviltregisteret
- Viktige datoer

Informasjon fra kommunen

Hele Bardu kommunes forvaltningsområde dekkes av 5 vald med selvstendige bestandsplaner. For hvert vald (Statskog er ansvarlig for Altevatn) eksisterer det eget styre og egne vedtekter. Bestandsplanene er 3-årige og samkjørt slik at alle planområdene har gjeldende planer for 2019-2021. Valdene er listet med antall tilhørende jaktfelt samt totalt tellende areal:

Altevatn	4 jaktfelt	276 400 da.
Øvre Bardu Driftsplanområde	11 jaktfelt	223 000 da.
Salangsdalen og Fossbakken Bestandsplanområde	10 jaktfelt	228 010 da.
Ala Bestandsplanområde	6 jaktfelt	107 400 da.
Sundlia og omegn Bestandsplanområde	6 jaktfelt	107 295 da.

To av valdene dekker også jaktfelt utenfor Bardu kommune. Dette gjelder Salangsdalen og Fossbakken Bestandsplanområde med 1 jaktfelt i Lavangen kommune og 3 jaktfelt i Salangen kommune. Sundlia og omegn Bestandsplanområde har 1 jaktfelt i Målselv kommune og 2 jaktfelt i Sørreisa kommune. Disse jaktfeltene inngår i statistikken i elgrapporten. Minsteareal for Bardu kommune ble fastsatt i 2004 og har stått uendret siden. Kommunen er delt slik at Altevatnbestandsplanområde opererer med minsteareal på 27 000 da, mens 4 000 da er minstearealet for resten av kommunensforvaltningsområde.

Kommunens målsetting

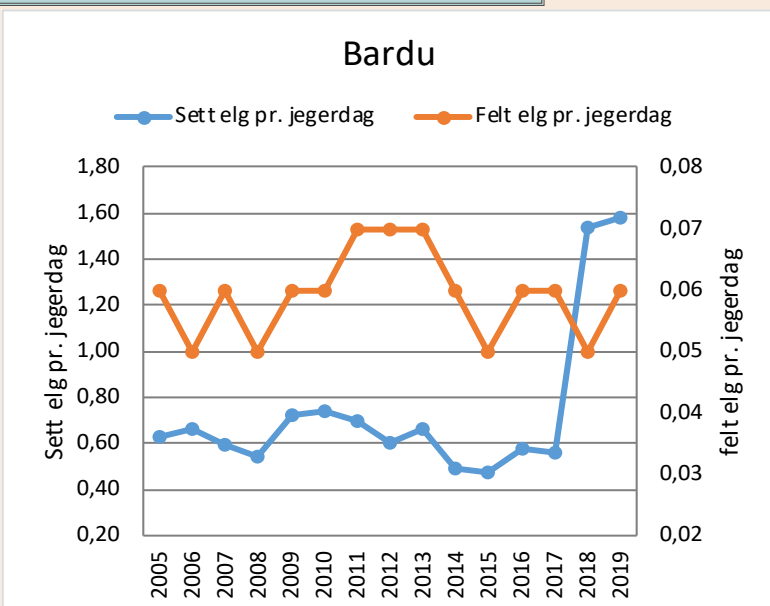
Kommunal målsetting for elgforvaltning i Bardu forvaltningsområde rulleres slik at indekstallene og målene revideres før hver ny bestandsplanperiode. Dette vil bety et rulleringsintervall på 3 år. For å konkretisere målsettinga tas det utgangspunkt i det en anser som viktige og ikke minst målbare indekstall. Indekstallene vurderes fortløpende av forvaltninga i Bardu kommune mot innsamlede data, og ved avvik må det vurderes om det er behov for å kreve nye planer for avskyting fra valdene:

- Felt elg pr dagsverk (felt elg/ dv) bør i snitt for kommunens forvaltningsområde de neste 3 år ligge på 0,06.
- Sett ku pr okse ønskes å ligge på 2:1. Her viser erfaringstallene store svinginger og det er derfor viktig å se denne utviklingen over flere år og i sammenheng med kjønnsfordeling for felte dyr.
- Sett kalv pr ku ønskes over 0,7 og sett kalv pr kalvku bør minimum være 1,3.
- Utvikling i slaktevekter hos kalver og ungdyr bør ikke vise nedadgående trend over tid.
- Andel felte hanndyr bør ikke overstige 58 %.
- Andel felte okser over 2½ år bør ikke overstige 23 %.
- Andel felte kyr (2½ år og eldre) bør ligge i intervallet 15 – 20 %
- Andel felte kalv/ungdyr bør ligge mellom 60 – 70 %
- Andel elgpåkjørsler bør gjennom jaktåret ikke utgjøre mer en 8 % av felte dyr under jakta.
- Landbrukets utfordringer med elgskader følges, og tiltak iverksettes om problemene tiltar.

Viltansvarlig i Bardu kommune:

Ingeborg Nina Nygaard - Mob: 95089091 - Tlf: 77185200 - Epost: ingeborg.nygaard@bardu.kommune.no

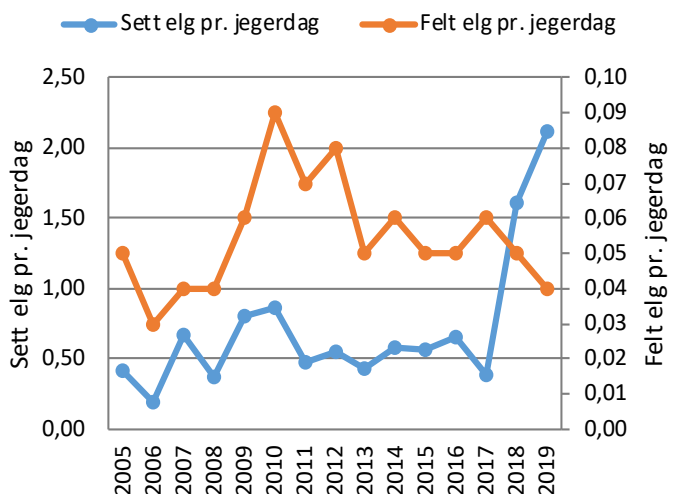
Bestandsstørrelse

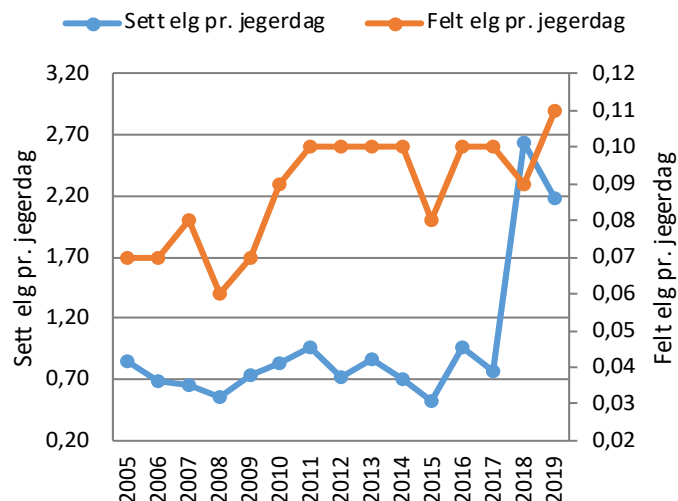
Sett elg pr. jegerdag brukes som et mål på bestandstettheten, og viser om bestanden øker eller minker. Et høyere antall observasjoner pr. jegerdag antyder en høyere bestandstetthet, mens et lavere antall observasjoner antyder en lavere bestandstetthet. Indeksen viser utviklingen i bestandsstørrelse over tid, men sier ikke noe om det faktiske antallet elg i bestanden. I 2018 ble instruks for registrering av sett elg endret, og dobbeltobservasjoner skal ikke kanselleres. Antallet observerte elg kan derfor forventes å øke fra og med 2018, noe som gjør at gamle og nye indeksverdier ikke vil være direkte sammenlignbare. Felt elg pr. jegerdag er et alternativt mål på bestandsutviklingen, som ikke påvirkes av instruksendringen. Det anbefales å bruke denne indeksen som et mål på bestandsstørrelsen i en overgangsperiode. Vi bruker derfor felt elg pr. jegerdag for å vise utviklingen i bestandssørrelse.

Sett elg pr. jegerdag og felt elg pr. jegerdag viser utviklingen i bestandsstørrelsen.

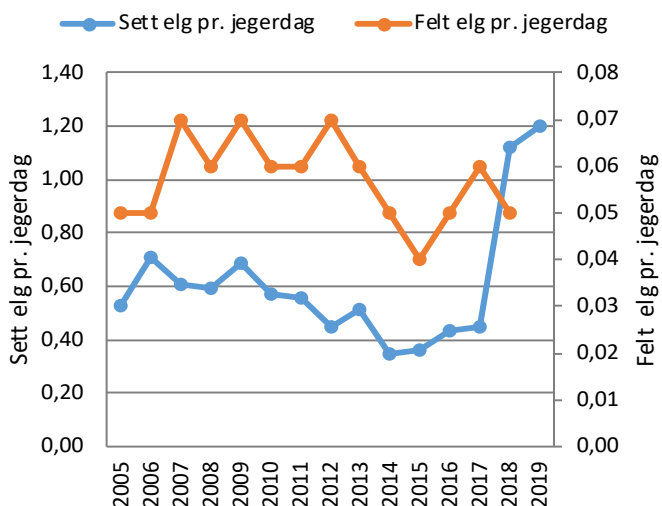
Altevatn

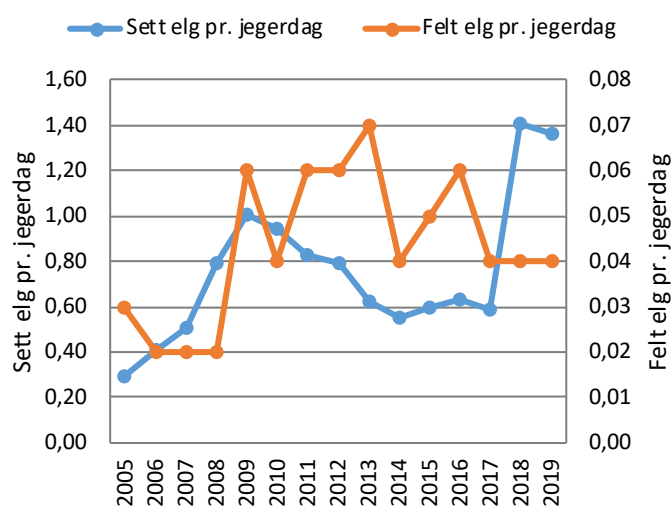
Øvre Bardu DPO

Sal.dal, Fossb.ØS BPO

Sundlia og omegn BPO

Ala bestandsplanområde

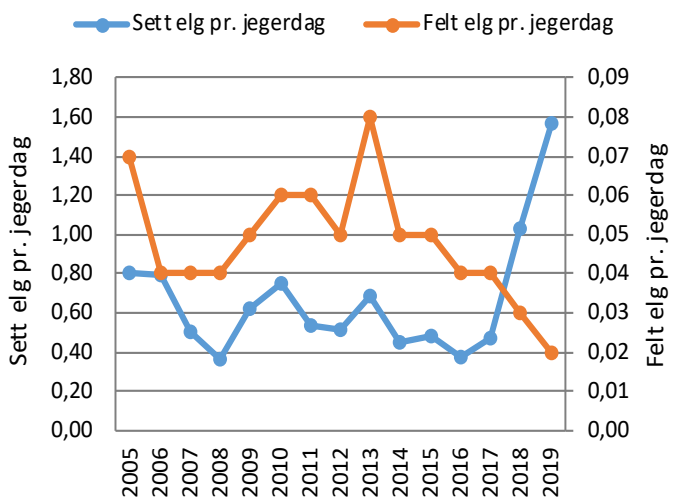
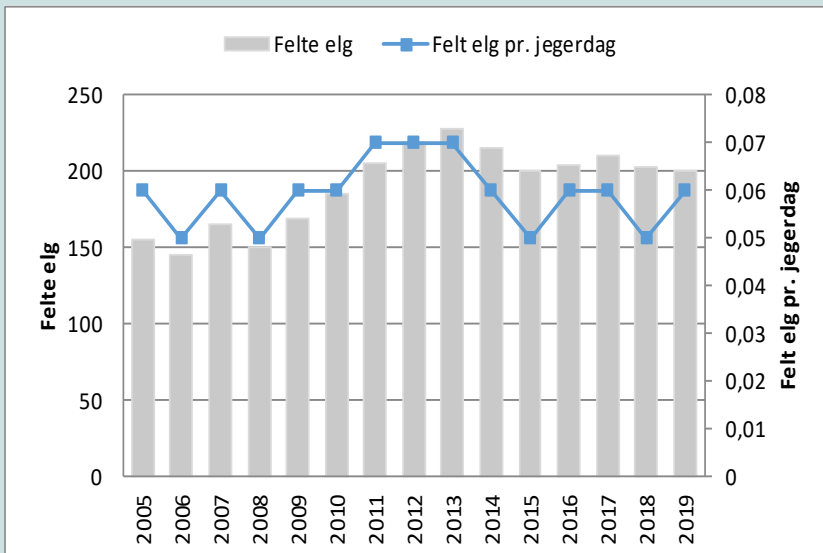

Foto: Ivar Omsted

Avskyting

Felt elg pr. jegerdag og antall felte elg sier noe om endringer i bestandsstørrelsen.

Jaktuttaket gir ofte et forsinket bilde av bestandstettheten fordi det er jakta som driver bestandsendringene. Det betyr at jaktuttaket ofte vil forbli høyt i ett til to år etter at bestanden har begynt å synke og tilsvarende forbli lavt i ett til to år etter at bestanden har begynt å øke. Målsettinger om utflating eller reduksjon av bestanden krever spesiell oppmerksomhet. Data fra sett elg-skjema vil være et nyttig verktøy for forvaltningen.

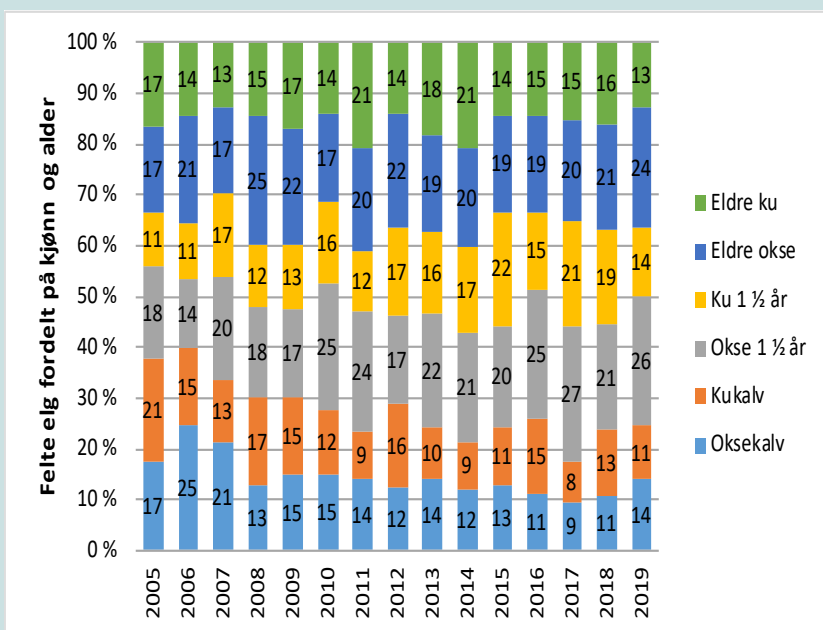

Felte elg fordelt på kjønn og alder 2005-2019.

Dyrene som felles bestemmer sammensetningen av den gjenværende bestanden. Dette vil igjen være grunnlaget for den fremtidige bestanden. I 2019 ble det felt 73 % kalv og ungdyr i Bardu.

Tildelte og felte dyr.

Dersom fellingsprosenten øker når kvoten øker kan det tyde på at bestanden fortsatt vokser. Tildeling og felte dyr har økt i perioden. Fellingsprosenten har vært jevn høy. I 2019 ble det felt 200 elg, noe mindre enn årene før.

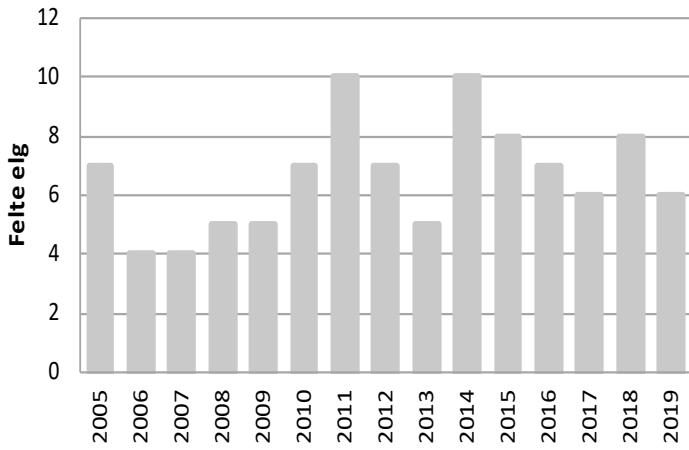
Tabell over tildelte og felte dyr og fellingsprosent.

År	Tildelt	Felte elg	Fellings%
2005	178	156	88
2006	178	146	82
2007	194	166	86
2008	188	150	80
2009	191	169	88
2010	189	185	98
2011	221	206	93
2012	230	219	95
2013	237	228	96
2014	261	215	82
2015	234	201	86
2016	218	204	94
2017	223	211	95
2018	222	203	91
2019	227	200	88

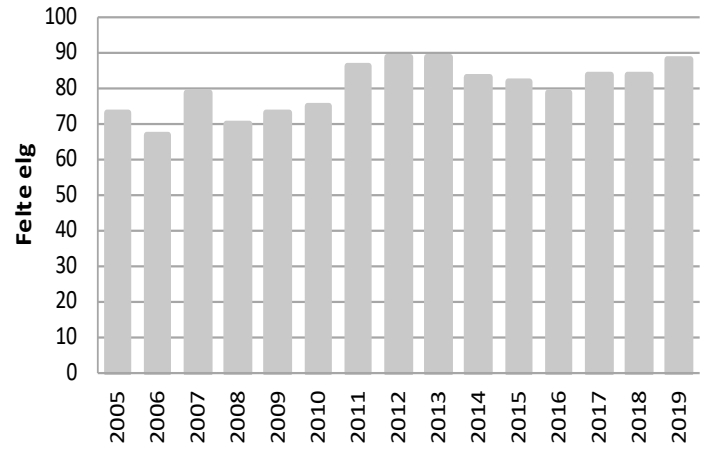

Foto: Ivar Omsted

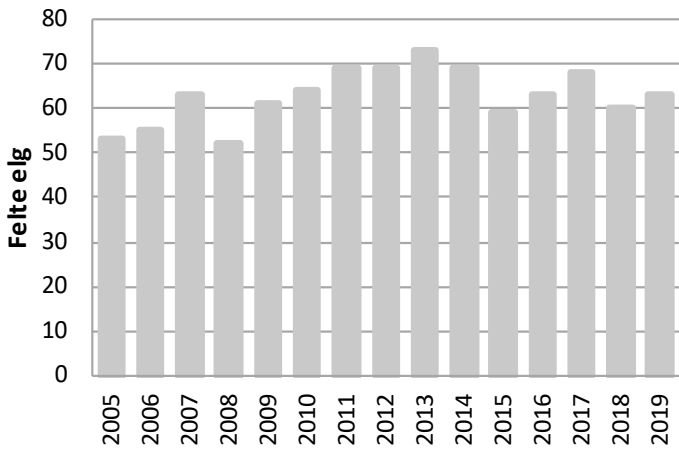
Altevatn

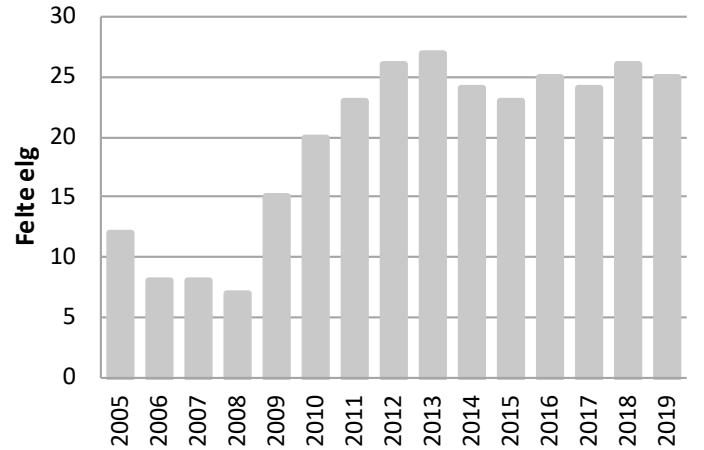
Øvre Bardu DPO

Sal.dal, Fossb.ØS BPO

Sundlia og omegn BPO

Ala bestandsplanområde

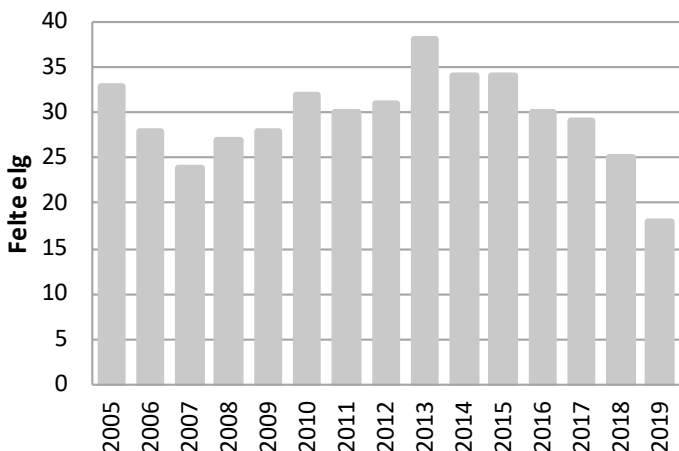
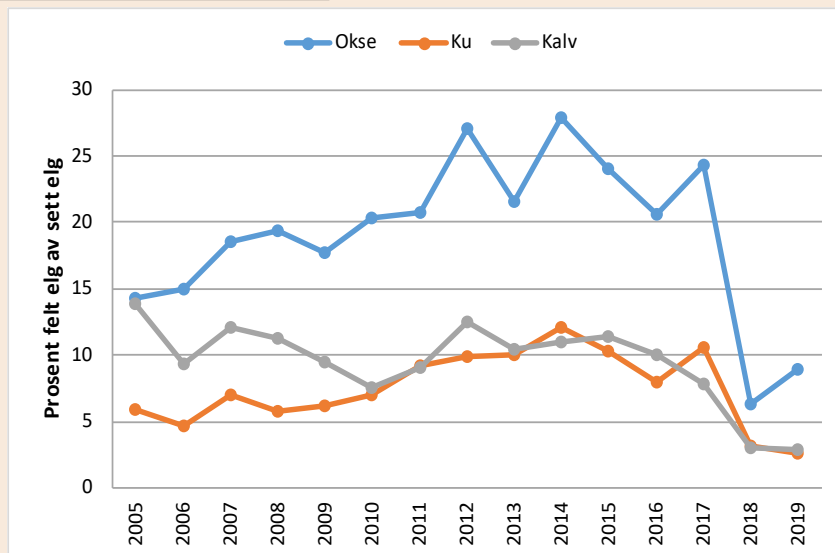

Foto: Ola Devik

Jakttrykk

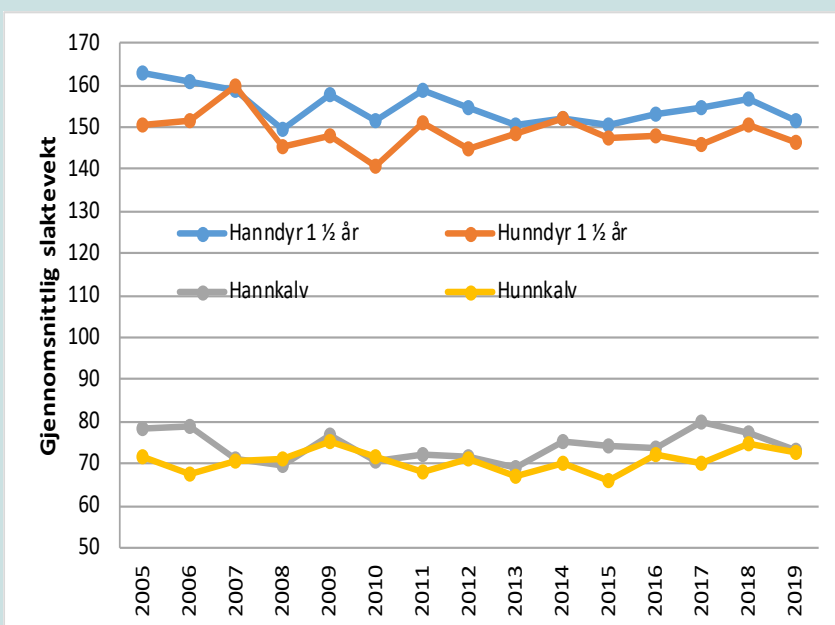

Felt elg av sett elg viser hvor hardt jakttrykket er og har vært på de ulike kategorier dyr.

Er det liten prosent felte av sette dyr viser det at jegerne ofte lar disse dyrene passere for hvert individ de feller. Motsatt viser en høy prosent felte av sette dyr at flere av disse dyrene felles. Dette viser ofte avskytingsmønsteret.

For 2018 vil endring i innstruks for registrering av sett elg påvirke tallene.

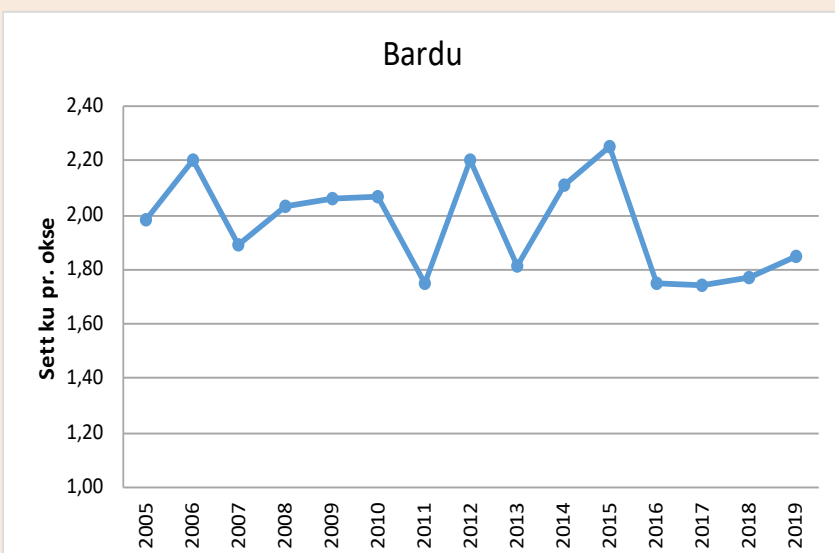
Slaktevekter

Utviklingen i slaktevekter viser endringer i bestandskondisjonen.

I en elgbestand er det tre viktige faktorer som kan påvirke bestandskondisjonen over tid; klima, bestandstetthet og jakt. Vektutvikling benyttes som et mål på kondisjon og er en god indeks på overlevelsessannsynlighet og produktivitet. Vektvariasjonene hos kalv og halvannetåringer gir et godt bilde på de øyeblikkelige endringene i bestandskondisjonen. Vektutviklingen hos eldre dyr er ikke presentert fordi utviklingen her påvirkes av hvilke årsklasser som er representert i slaktevektmaterialet det enkelte år. Varierende praksis for veietidspunkt og målemetode kan påvirke verdiene for slaktevektene. For et best mulig sammenligningsgrunnlag er det viktig at samme praksis blir utført likt fra år til år ved veiing.

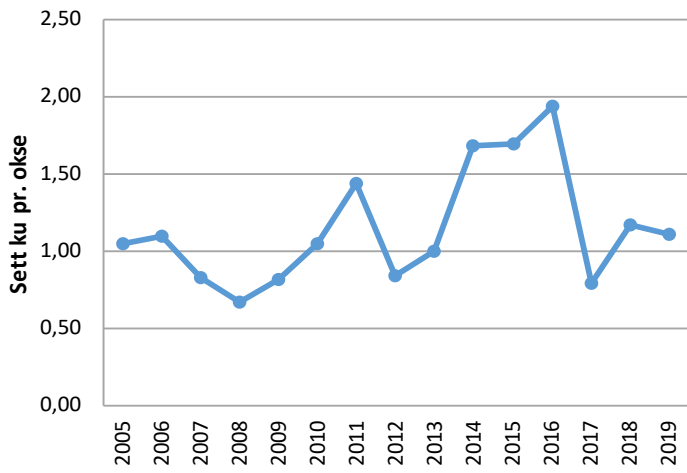
Kjønns sammensetning

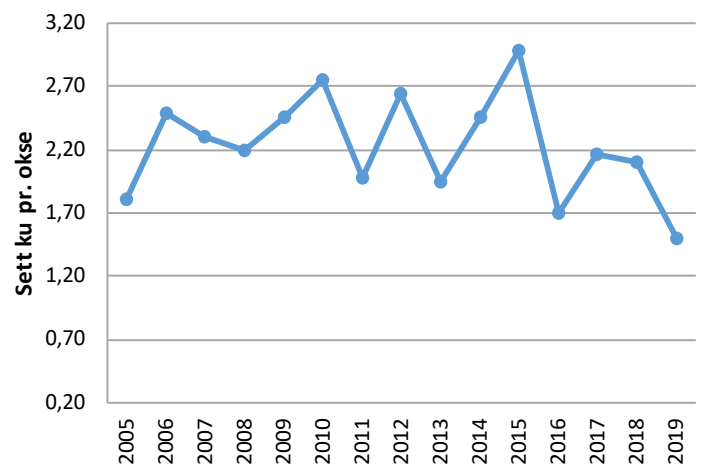
Sett ku pr. okse viser kjønns sammensetningen for dyr som er ett år og eldre.

Kjønns sammensetningen er viktig for bestandens produktivitet. Lav oksealder og okseandel i en bestand kan gi utsatt brunsttidspunkt på høsten og føre til utsatt kalvingstidspunkt, noe som kan gi reduserte kalvevekter. Få eldre okser kan i verste fall ikke klare å bedekke alle kjønnsmodne kyr. Sett ku pr. okse bør sammenlignes med indeksen prosent okse felt av sett okse. Bedres sett ku pr. okse samtidig som felt av sett okse går ned, tyder det på at jegerne faktisk sparer på oksene. Er ikke dette tilfellet, kan det være at bestanden er i vekst. En tommelfingerregel er at et ku/okseforhold på 1,5-2 er et sunt kjønnsforhold.

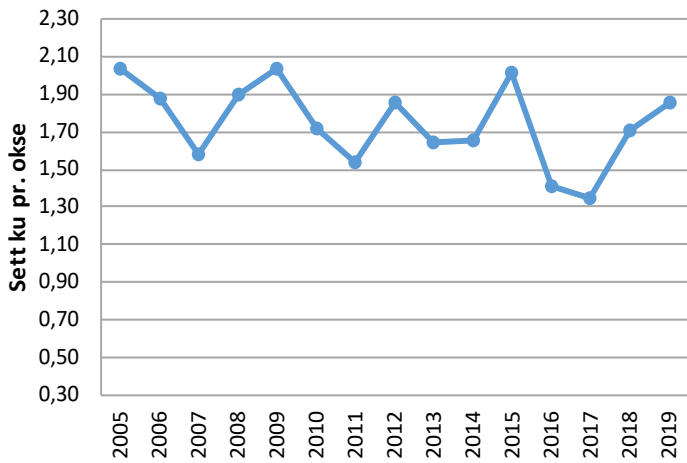
Altevatn

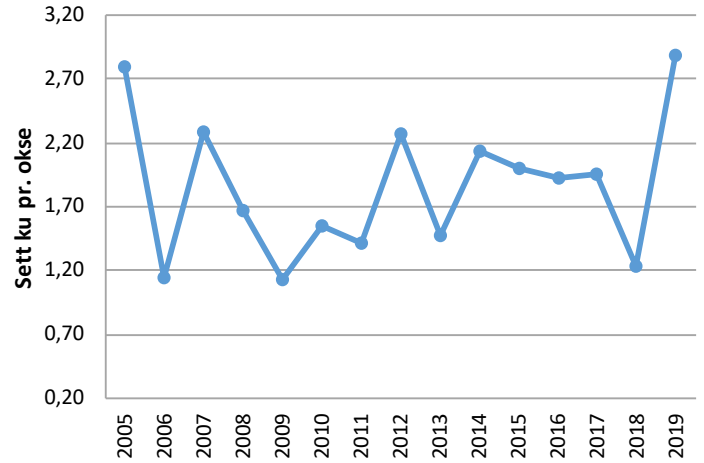
Øvre Bardu DPO

Sal.dal, Fossb.ØS BPO

Sundlia og omegn BPO

Ala bestandsplanområde

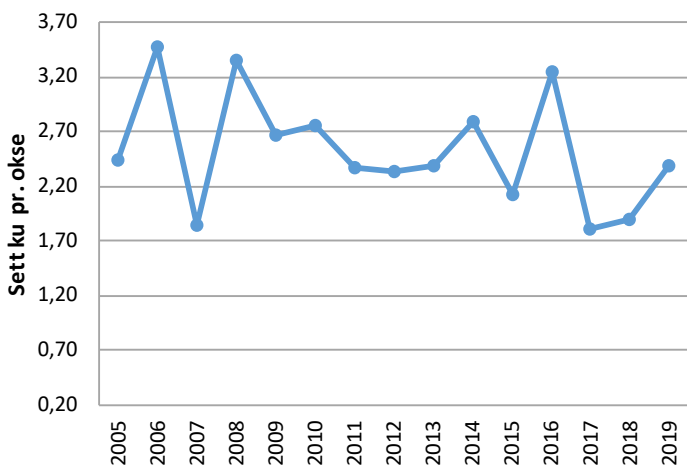

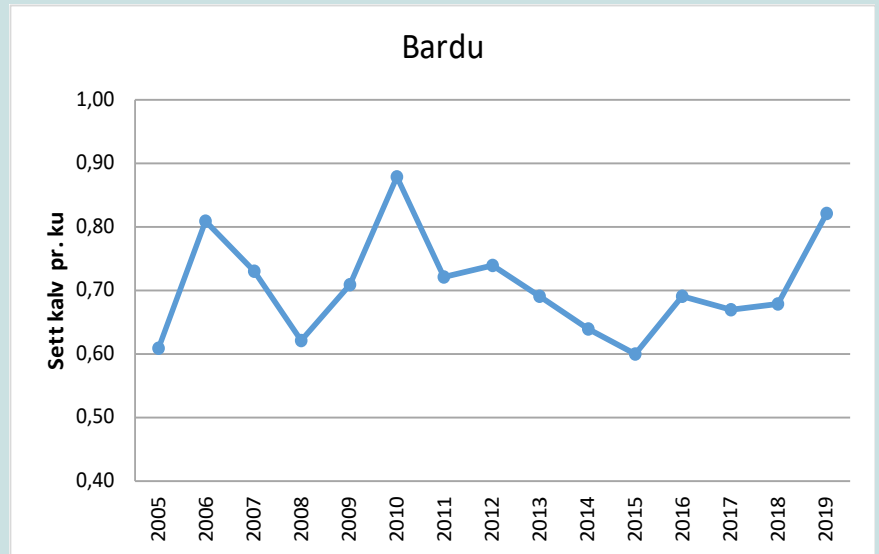
Foto: Ivar Omsted

Produktivitet

Sett elg-materialet gir tre rekrutteringsindekser; sett kalv pr. ku, sett kalv pr. kalvku (tvillingraten) og andel kyr med kalv. Disse indeksene er et mål på kalveproduksjonen i en bestand.

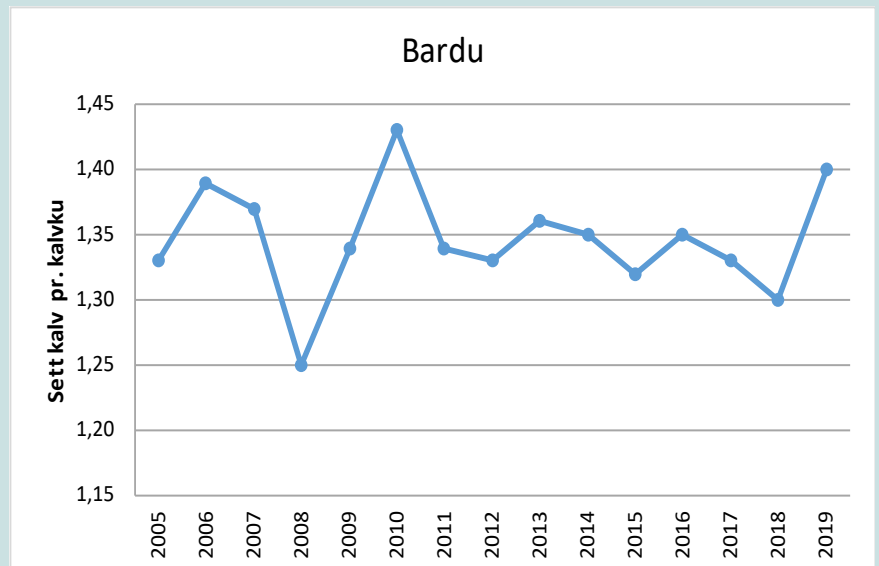
Sett kalv pr. ku viser produktiviteten i elgbestanden.

Høy sett kalv pr. ku rate viser en bestand i god kondisjon. Sett kalv pr. ku er sårbart i forhold til endringer i avskytingsmønsteret (når uttaket skjer) og hvilke dyr man velger å skyte. En høy kalveavskyting i forhold til kuavskyting kan medføre at antallet kalv pr. ku som observeres i løpet av jakta reduseres, uten at dette avspeiler en reduksjon i kalveproduksjonen pr. ku.

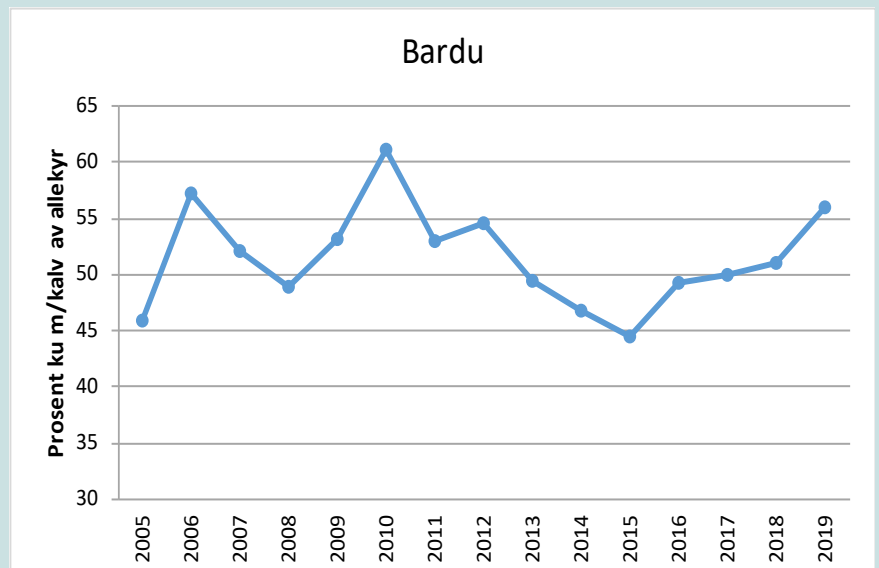
Sett kalv pr. kalvku viser hyppigheten av tvillingfødsler i elgbestanden (tvillingraten).

Sett kalv pr. kalvku beregnes som sett antall kalver fra kalveførende kyr delt på antall kalveførende kyr. Indeksen er alltid 1 eller større, fordi alle kalveførende kyr har minst en kalv. En tvillingrate på 1,25 betyr at hver fjerde ku har tvillingkalv. Sett kalv pr. kalvku gir også en indikasjon på utviklingen i alderssammensetningen av kyr i bestanden. Dersom en stor andel av observerte kyr har tvillingkalv, tyder det på at en stor andel av kyrne ligger i aldersklassen fire år og eldre.

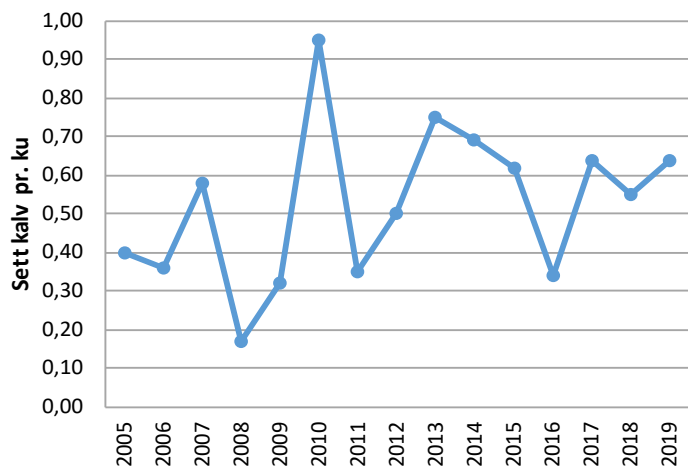

Prosent ku med kalv av alle kyr viser hvor stor prosent av kyrne som er observert med kalv.

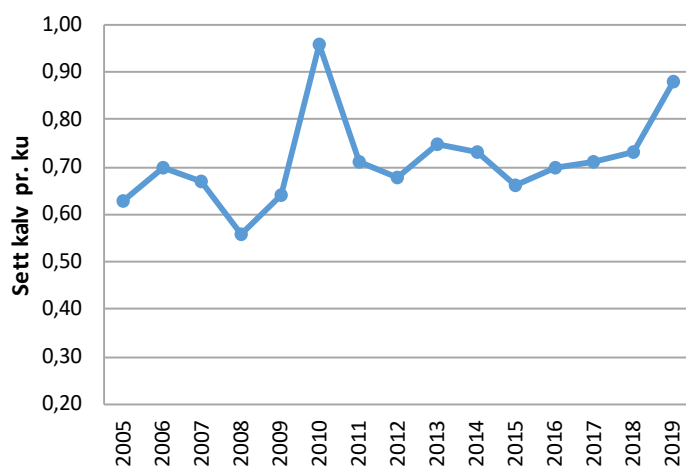
Denne indeksen viser hvor stor prosent av alle sette kyr som har en eller flere kalver. Fra 2015 har andel kyr med kalv økt, og i 2019 ble 56 % av kyrne observert med kalv.

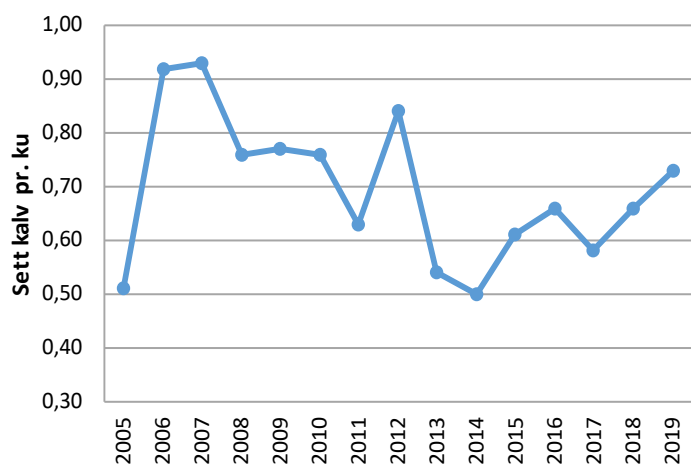
Altevatn

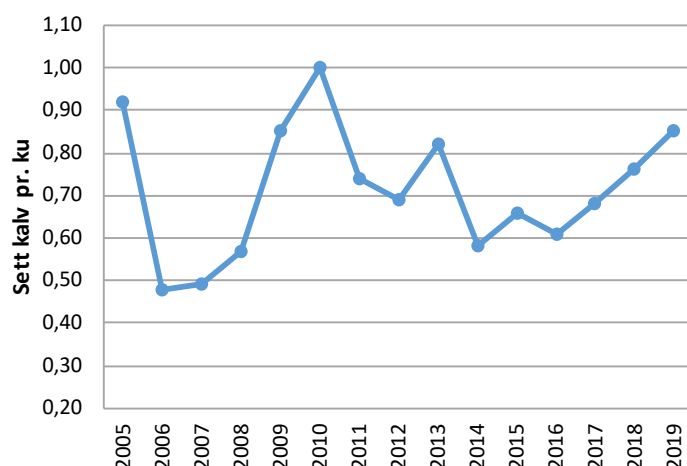
Øvre Bardu DPO

Sal.dal, Fossb.ØS BPO

Sundlia og omegn BPO

Ala bestandsplanområde

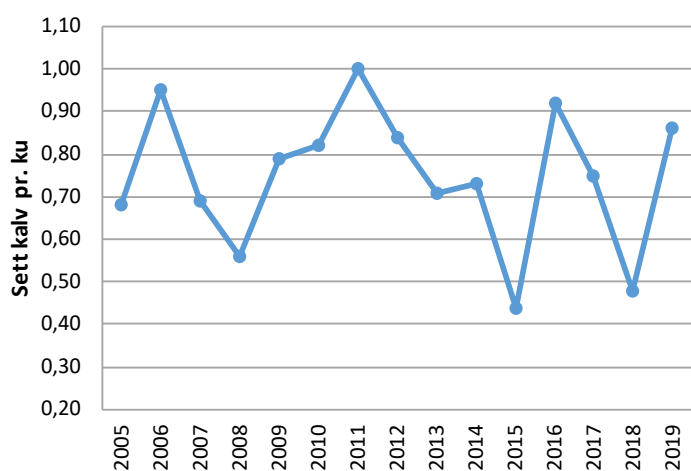
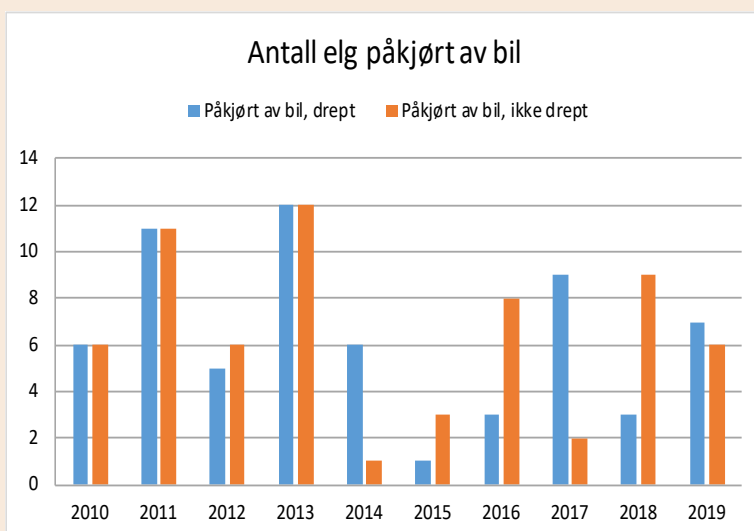
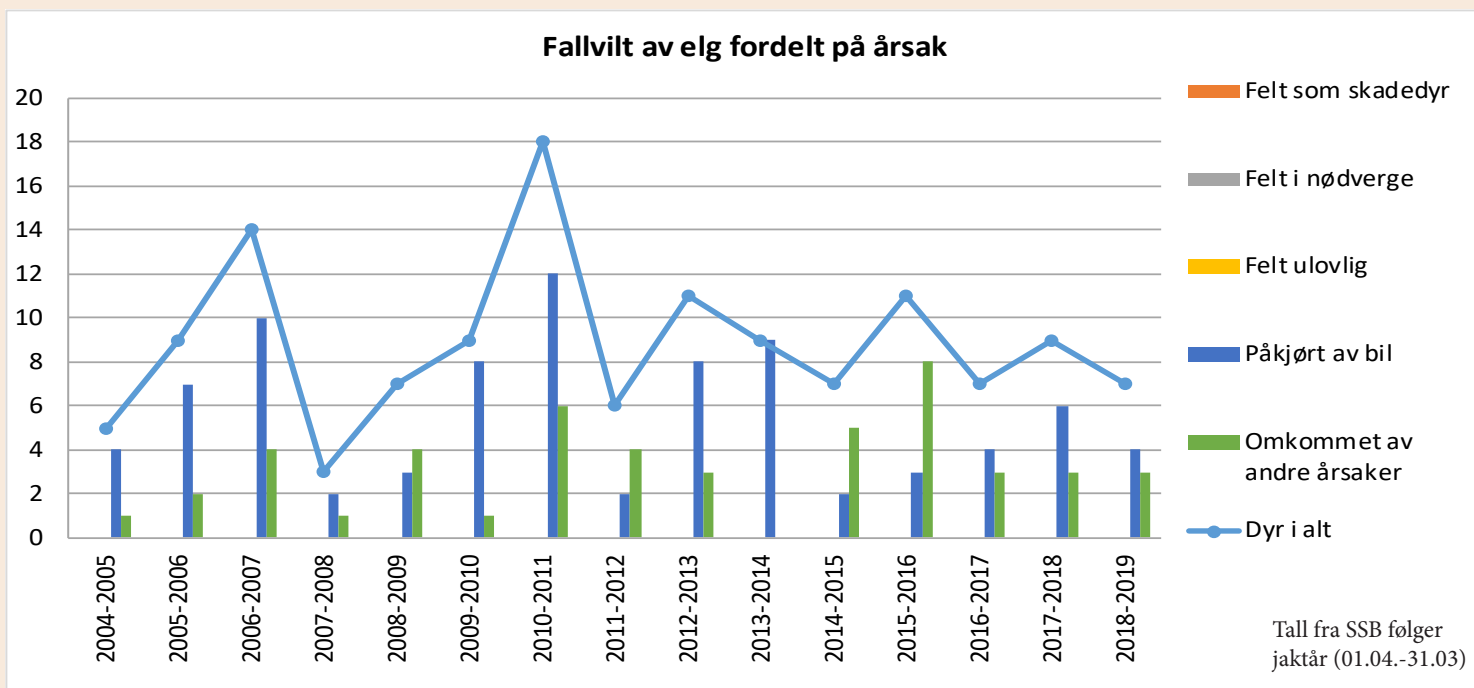

Foto: Ivar Omsted

Fallvilt

Fallvilt er betegnelsen på skadde eller drepte dyr som følge av andre årsaker enn ordinær jakt.

Hjorteviltregisteret har lagt til rette for kartfestet registrering av fallvilt. Kommunen er ansvarlig for å legge inn data, men ettersøkspersonell kan gis tilgang til å registrere hendelser fortløpende. Det er også mulig å registrere fallvilt via Fallviltappen. Kommunene skal rapportere dyr som er bekreftet døde videre til SSB ved jaktårets slutt (31. mars).

Nøyaktig kartfestet registrering av fallvilt bidrar til økt kunnskap som kan brukes til å avgjøre hvor forebyggende tiltak bør settes inn på vei og jernbane. Videre gir nøyaktig registrering av tidspunkt kunnskap om når ulykkesrisikoen er størst.

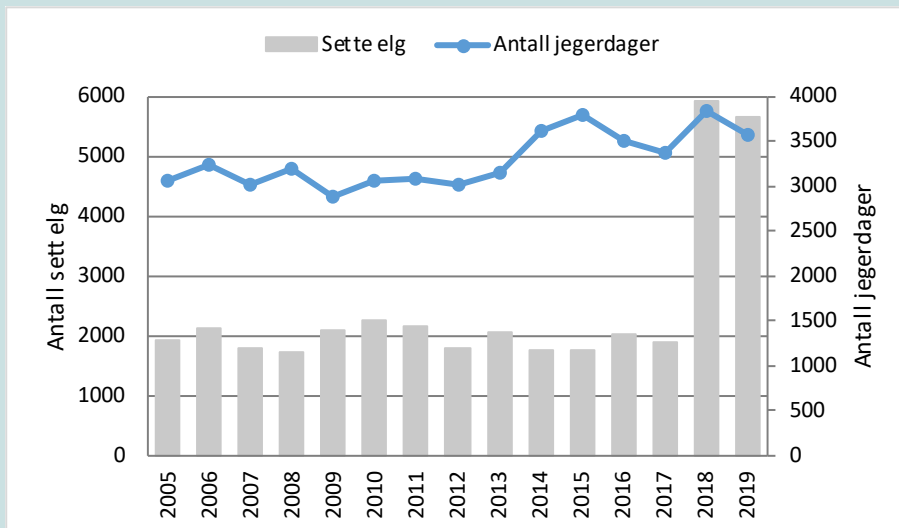
Foto: Bodil Haukø

I Hjorteviltregisteret er det også mulighet til å registrere hendelser hvor dyret friskmeldes eller ikke blir funnet. Slike registreringer er interessante med tanke på hvor påkjørsler skjer og tiltak som kan gjøres. Disse hendelsene kommer ikke med i den offisielle statistikken som publiseres av SSB. Hjorteviltregisteret har innsynsløsning som viser fallvilthendelser i kart. Her kan man velge ulike kombinasjoner av data, blant annet kan man gjøre utvalg fra en eller flere kommuner, arter, årsaker og utfall. Det er også mulig å få ut ulike rapporter basert på utvalgsriteriene. Se mer på www.hjorteviltregisteret.no under fanen fallvilt.

Datagrunnlaget

Datagrunnlaget viser antall observerte elg og antall jegerdager hvert år.

Sett elg- registreringen samler informasjon om antall dyreobservasjoner (antall sette elg) og jegerens jaktinnsats (antall jegerdager). Denne informasjonen gir indekser som viser bestandsutviklingen. Metodikken gir ikke et estimat av antall elg i bestanden. Indekser basert på sett elg bør regnes ut for et tilstrekkelig stort materiale for å begrense betydningen av tilfeldigheter (>1000 jegerdager/ 500 observasjoner). Grafer og tabeller i denne rapporten er basert på tallmateriale fra Hjorteviltregisteret og SSB.

Fra og med 2018 ble alle observerte elg registrert, dobbeltobservasjoner ble ikke lenger kansellert. Dette er bakgrunnen for økning i sette elg i 2018.

Noen begrensninger i tolkningen av sett elg er: Data tolket på mindre områder er mer sårbare for tilfeldigheter og gir mindre presisjon i tolkningen (for eksempel jaktfelt versus fylke). Endringer i jaktform, endret jakttid, omorganisering av jaktfelt og vald og varierende jaktpraksis vil påvirke datagrunnlaget. Fra og med 2018 ble instruks for registrering av sett elg endret, og dobbeltobservasjoner skal ikke kanselleres. Dette vil påvirke sett elg pr. jegerdag og prosent felt av sett. Andre faktorer som kan gi utslag på dataene er værforhold som tidlig snøfall og eventuelt tidlig utløsning av trekk, effekt av ut- og innvandring, samt dødelighet utenom jakt. Ved bruk av datagrunnlaget i forvaltningen er det viktig at de som tolker materialet har god lokalkunnskap og kjenner historikken. Man bør også gjøre seg kjent med svake og sterke sider i datagrunnlaget og måten data samles inn på, slik at man kan ta høyde for dette under tolkningen.

Hjorteviltregisteret

Hjorteviltregisteret (www.hjorteviltregisteret.no) er en nasjonal database som ivaretar data fra jakt på hjortevilt og opplysninger om fallvilt av utvalgte arter. Hjorteviltregisteret er et forvaltningsverktøy for kommuner og rettighetshavere. Etter forskrift om forvaltning av hjortevilt av 08.01.2016 skal kommunene bruke Hjorteviltregisteret til lagring og rapportering av data. Informasjonen i Hjorteviltregisteret er tilgjengelig for alle.

Jegernes registrering og rapportering av sett elg-skjema er viktig for å beskrive tilstanden og utviklingen i en elgbestand og konsekvensene av ulike avskytingsstrategier.

Gode data gir grunnlag for en best mulig tilrådning og beslutning om årets fellingskvote. Etter endt jakt kan også effekten av forvaltningsrutiner evalueres. Det er derfor viktig at alle aktører som årlig deltar i innhenting av sett elg data gjør dette på en kvalitetsmessig god måte. Beslutningene som tas skal være i tråd med kommunale målsettinger samtidig som de tar hensyn til regionale og nasjonale målsettinger i elgforvaltningen. Ut over det som er presentert i denne rapporten bør følgende forhold tas med i vurderingene og beslutningene: Tilgjengelig beite sommer og vinter, særlig viktige vinterbeiteområder, trekkveier for elg og prognoser for bestandsstørrelse dersom dette er utarbeidet for gjeldende område. I tillegg kan andre relevante data være tilgjengelig.

Hjorteviltregisteret

MILJØ-DIREKTORATET

Forside Helse Statistikk

Jaktåret 2019/2020

Hjorteviltregisteret

Nasjonal database fra jakt på elg, hjort, rådyr og villrein, og fallvilt av utvalgte arter

Ny versjon av Hjorteviltregisteret er nå lansert. Det er foreløpig en begrenset del av registeret som er operativ, men det oppdateres fortløpende med nye funksjoner.

[Innsyn og historiske data](#)

Den gamle innsynsløsningen av Hjorteviltregisteret finner du på adressen gammel.hjorteviltregisteret.no. Innsynet er åpent for alle. Du får en advarsel når du går inn på siden, men den er trygg å besøke.

[Registrere sette og skutte dyr](#)

Vi har slått sammen settogskutt.no og Hjorteviltregisteret. Det vil si at jeger nå skal registrere alle sine jaktdata på Hjorteviltregisteret. Jeger

Viktige datoer

Paragraf	Forvaltning av elg, hjort og rådyr	Frist	Hvem
§ 6	Fremme forsalg om nytt minsteareal	15. januar	Parter med interesse
§ 6	Fastsettelse av forskrift om minsteareal	15. mars	Kommunen
Veileder § 33	Rapportering av fallvilt til SSB via Hjorteviltregisteret	31. mars	Kommunen
§ 11	Trekke eiendom ut av godkjent eller omsøkt vald	1. april	Jaktrettshaver
§ 16	Trekke tilbake valdgodkjenning*	1. april	Kommunen
§ 14	Trekke et vald ut av godkjent bestandsplanområde	1. april	Valdansvarlig
§ 16	Trekke tilbake godkjenning av bestandsplan	1. april	Kommunen
§ 10	Søke om godkjenning av vald	1. mai	Valdansvarlig
§ 11	Melde endringer i valdet til kommunen	1. mai	Valdansvarlig
§ 13	Søke om godkjenning av bestandsplanområde	1. mai	Bestandsplansområdets representant
§ 14	Melde endringer i bestandsplanområde til kommunen	1. mai	Bestandsplansområdets representant
§ 15	Søke om godkjenning eller endring av bestandsplan	1. mai	Bestandsplansområdets representant
§ 11	Behandle søknad om vald	15. juni	Kommunen
§ 14	Behandle søknad om bestandsplanområde	15. juni	Kommunen
§ 16	Behandle søknad om bestandsplan for elg eller hjort	15. juni	Kommunen
§ 18 og § 20	Utsending av fellingstillatelse på elg, hjort og rådyr	15. juni	Kommunen
§ 32	Rapportere fellingsresultat til kommunen	14 dager etter endt jakt	Valdansvarlig
Veileder § 32	Rapportere sett elg og sett hjort til kommunen	14 dager etter endt jakt	Jaktleder/ valdansvarlig
§ 32	Rapportere fellingsresultat til SSB via Hjorteviltregistrert	30 dager etter endt jakt	Kommunen
Veileder § 32	Registrere sett elg og sett hjort i Hjorteviltregisteret	30 dager etter endt jakt	Kommunen

* Kommunen kan trekke tilbake valdgodkjenning og kreve ny søknad også etter 1. april dersom det foreligger tvil som berører rettsforhold i valdet.

Naturdata er en privat bedrift med kontor i Røyrvik. Firmaet har ansatte med bakgrunn innen grønn sektor.

Våre viktigste produkter og tjenester

- Drift, utvikling og support knyttet til det nasjonale Hjorteviltregisteret
- Kurs i bruk av Hjorteviltregisteret
- Bearbeiding og tilrettelegging av data for ulike aktører
- Innlegging og kvalitetssikring av sett elg-/sett hjort-data i Hjorteviltregisteret
- Foredrag om Hjorteviltregisteret og relaterte tema
- Hjorteviltplaner på kommunalt, regionalt eller fylkesplan
- Brosjyrer med Elgrappport og Hjorterappport
- Arrangerer årlig Naturdatas viltkonferanse på Værnes

www.naturdata.no

firmapost@naturdata.no

Stadionveien 6 – 7898 Limingen

Telefon 74 33 53 00

Facebook: naturdataas

Linker

Hjorteviltregisteret

www.hjorteviltregisteret.no

Naturdata as

www.naturdata.no

Hjorteviltportalen

www.hjortevilt.no

Statistisk sentralbyrå

www.ssb.no

Miljødirektoratet

www.miljodirektoratet.no

Norsk institutt for naturforskning

www.nina.no

Lovdata

www.lovdata.no